O‘ZBEK VA INGLIZ ADABIYOTLARIDA MILLIY O‘ZLIK KONSEPSIYASINING BADIIY IFODASI: “O‘TKAN KUNLAR” VA “HENRY V” ASARLARI MISOLIDA

Mamadaliyev Doniyorbek Yo‘ldoshali o‘g‘li
Is’hoqxon Ibrat nomidagi Namangan davlat chet tillari instituti magistranti

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.23882797

Annotatsiya: Mazkur maqolada milliy o‘zlik konsepsiyasining o‘zbek va ingliz adabiyotidagi badiiy ifodasi qiyosiy-tipologik yondashuv asosida tadqiq etiladi. Tadqiqotning asosiy obyekti sifatida Abdulla Qodiriyning “O‘tkan kunlar” romani hamda William Shakespeare’ning “Henry V” tarixiy dramasi tanlangan. Milliy o‘zlik tushunchasi tarixiy xotira, til, madaniy qadriyatlar, hududiy tasavvur, jamoaviy mansublik, “o‘z” va “boshqa” obrazlari hamda shaxs va jamiyat munosabatlari kabi komponentlar orqali tahlil qilinadi. Benedict Anderson, Anthony D. Smith va Stuart Hallning millat, milliy identitet va madaniy o‘zlik haqidagi nazariy qarashlari metodologik asos sifatida qo‘llanadi. Qiyosiy tahlil natijalari shuni ko‘rsatadiki, har ikki asarda milliy o‘zlik tayyor va o‘zgarmas hodisa sifatida emas, balki tarixiy tajriba, til, xotira, qadriyat va ijtimoiy munosabatlar orqali shakllanadigan jarayon sifatida namoyon bo‘ladi. Biroq Qodiriyda milliy o‘zlik ko‘proq tarixiy-madaniy xotirani tiklash, ma’rifat va ichki ijtimoiy muammolarni anglash bilan bog‘lansa, Shakespeare asarida u jamoaviy birlik, siyosiy nutq, umumiy tarixiy tasavvur va “English” mansubligi atrofida shakllanadi.

Kalit so‘zlar: milliy o‘zlik, milliy identitet, madaniy identitet, tarixiy xotira, milliy xarakter, til, qiyosiy adabiyotshunoslik, Abdulla Qodiriy, “O‘tkan kunlar”, William Shakespeare, “Henry V”.

Аннотация: В статье на основе сравнительно-типологического подхода исследуется художественное выражение концепции национальной идентичности в узбекской и английской литературах. В качестве основного материала выбраны роман Абдуллы Кадыри «Минувшие дни» («O‘tkan kunlar») и историческая драма Уильяма Шекспира «Генрих V» («Henry V»). Национальная идентичность рассматривается через историческую память, язык, культурные

ценности, территориальные представления, чувство коллективной принадлежности, противопоставление «своего» и «чужого», а также взаимоотношения личности и общества. Теоретико-методологическую основу составляют концепции Бенедикта Андерсона, Энтони Д. Смита и Стюарта Холла. Сопоставительный анализ показывает, что в обоих произведениях национальная идентичность представлена не как неизменная данность, а как процесс, формируемый историческим опытом, языком, памятью, ценностями и социальными отношениями. Вместе с тем у Кадыри национальная идентичность преимущественно связана с историко-культурной памятью, просвещением и осмыслением внутренних общественных противоречий, тогда как у Шекспира она выражается через коллективное единство, политический дискурс, общую историческую память и представление об английской принадлежности.

Ключевые слова: национальная идентичность, культурная идентичность, историческая память, национальный характер, язык, сравнительное литературоведение, Абдулла Кадыри, «O‘tkan kunlar», Уильям Шекспир, «Henry V».

Abstract: This article examines the artistic representation of the concept of national identity in Uzbek and English literature through a comparative-typological approach. The primary texts are Abdulla Qodiriy’s novel O‘tkan kunlar (Days Gone By) and William Shakespeare’s history play Henry V. National identity is analysed through such components as historical memory, language, cultural values, territorial imagination, collective belonging, representations of the self and the other, and the relationship between the individual and society. The theoretical and methodological framework draws on the works of Benedict Anderson, Anthony D. Smith, and Stuart Hall. The comparative analysis demonstrates that in both texts national identity is represented not as a fixed and homogeneous condition but as a process constructed through historical experience, language, memory, values, and social relations. At the same time, Qodiriy’s representation of national identity is primarily connected with historical-cultural memory, enlightenment, and the recognition of internal social contradictions, whereas Shakespeare’s play constructs English belonging through collective unity, political rhetoric, shared historical imagination, and the idea of Englishness.

Keywords: national identity, cultural identity, historical memory, national character, language, comparative literature, Abdulla Qodiriy, O‘tkan kunlar, William Shakespeare, Henry V.

KIRISH

Milliy o‘zlik tushunchasi zamonaviy gumanitar fanlarda shaxsning muayyan tarixiy-madaniy jamoaga mansubligini anglash jarayoni sifatida keng talqin qilinadi. Bu tushuncha faqat davlat yoki siyosiy chegaralar bilan cheklanmaydi; u til, tarixiy xotira, urf-odat, ramzlar, madaniy qadriyatlar, jamoaviy tajriba va umumiy tasavvurlar bilan uzviy bog‘liqdir. Benedict Anderson millatni “tasavvur qilingan hamjamiyat” sifatida izohlar ekan, milliy mansublik bevosita barcha a’zolarning bir-birini tanishi bilan emas, balki ular o‘rtasidagi umumiy mansublik haqidagi tasavvur bilan shakllanishini ta’kidlaydi [1].

Anthony D. Smith esa milliy identitetni tarixiy xotira, miflar, ramzlar va avlodlar davomiyligi bilan bog‘liq hodisa sifatida ko‘rib chiqadi [2]. Stuart Hallning madaniy identitet haqidagi qarashlarida esa identitet tayyor holatda mavjud bo‘lgan mohiyat emas, balki tarix, vakillik va madaniy tajriba orqali doimiy ravishda shakllanib boradigan jarayondir [3].

Adabiyot ana shu jarayonni kuzatish uchun alohida imkoniyat yaratadi. Chunki badiiy asar millatni faqat bevosita tasvirlamaydi; u milliy xotirani qayta quradi, muayyan qadriyatlarni tanlaydi, ayrim obrazlar orqali “biz” tushunchasini shakllantiradi va “boshqa” bilan munosabatni badiiy modellashtiradi. Shu ma’noda milliy o‘zlik adabiyotshunoslik uchun mavzu bo‘lish bilan birga, badiiy matnning semantik va pragmatik qatlamlarini ochishga xizmat qiluvchi metodologik kategoriya hamdir.

O‘zbek adabiyotida Abdulla Qodiriyning “O‘tkan kunlar” romani milliy tarix, madaniy xotira va ijtimoiy tafakkur masalalarini badiiy jihatdan yoritish uchun muhim manbalardan biridir. Tadqiqotlarda romanning o‘zbek milliy romanchiligi shakllanishidagi o‘rni, xalq og‘zaki ijodi va yozma an’analar bilan aloqasi, tarixiy-milliy leksikasi hamda milliy tafakkurni ifodalash imkoniyatlari qayd etilgan [4; 5]. Ingliz adabiyotida esa Shakespeare’ning “Henry V” dramasi milliy mansublik, til, siyosiy nutq va tarixiy xotiraning badiiy konstruksiyasini kuzatish uchun muhim matn hisoblanadi. Tadqiqotchilar ushbu asarda “England”, “English” va “Englishman” birliklarining faol qo‘llanishi, tilning milliy identitetni

shakllantirishdagi roli hamda ingliz, uels, shotland va irland mansubliklarining murakkab munosabatlari aks etishini ko‘rsatganlar [6; 7].

Mazkur maqolaning maqsadi — “O‘tkan kunlar” va “Henry V” asarlarida milliy o‘zlik konsepsiyasining badiiy ifoda mexanizmlarini aniqlash va ularning o‘xshash hamda farqli jihatlarini qiyosiy tahlil qilishdir. Tadqiqotda qiyosiy-tipologik, tarixiy-madaniy, semantik va matniy tahlil metodlaridan foydalanildi.

ASOSIY QISM

1. Milliy o‘zlikni badiiy tahlil qilishning nazariy asoslari

Milliy o‘zlikni adabiy matn doirasida o‘rganishda, avvalo, identitetning “mavjud narsa” emas, balki “yaratiladigan va qayta talqin qilinadigan hodisa” ekanligini hisobga olish zarur. Andersonning yondashuvida millat a’zolari o‘rtasidagi bevosita munosabatlardan ko‘ra, ularni bog‘lovchi umumiy tasavvur muhimdir [1]. Badiiy adabiyot ana shu umumiy tasavvurning shakllanishiga bevosita ta’sir qilishi mumkin: tarixiy voqea badiiy syujetga aylantiriladi, qahramonlar jamoaviy xotiraning tashuvchisiga aylanadi, muayyan til birliklari esa “biz”ning ramziy belgilarini yaratadi.

Smithning etno-simvolik yondashuvi milliy o‘zlikning tarixiy ildizlari, umumiy xotira, ramz va miflarning davomiyligini tahlil qilish imkonini beradi [2]. Bu yondashuv “O‘tkan kunlar” uchun ayniqsa muhim, chunki roman tarixiy davrni shunchaki rekonstruksiya qilmaydi; u o‘tmishning ma’naviy saboqlarini hozirgi avlod uchun qayta mazmunlashtiradi. Boshqacha aytganda, tarix romanda faqat “kechgan voqea” emas, balki milliy o‘zlikni anglash vositasiga aylanadi.

Hall nazariyasida identitetning doimiy ravishda “ishlab chiqilishi”ga urg‘u beriladi [3]. Ushbu qarashga ko‘ra, milliy o‘zlik bir xil va o‘zgarmas mazmun emas; tarixiy sharoit, siyosiy munosabatlar, madaniy vakillik va boshqa guruhlar bilan munosabatlar ta’sirida qayta shakllanadi. “Henry V” asarini tahlil qilishda ushbu nuqta ayniqsa samaralidir: inglizlik tushunchasi fransuz “boshqasi”, shuningdek, ingliz qirolligi tarkibidagi uelslik, shotland va irland qahramonlarning mavjudligi fonida shakllantiriladi.

Shunday qilib, maqolada milliy o‘zlik quyidagi asosiy komponentlar asosida tahlil qilinadi: 1) tarixiy xotira; 2) til va nutq; 3) madaniy

qadriyatlar; 4) hudud va makon; 5) “biz” va “boshqa” oppozitsiyasi; 6) shaxs va jamoa munosabati.

2. “O‘tkan kunlar” romanida milliy o‘zlikning tarixiy-madaniy modeli

Abdulla Qodiriyning “O‘tkan kunlar” romani o‘zbek adabiyotida milliy tarix va badiiy tafakkur munosabatini o‘rganish uchun muhim matnlardan biridir. Asarda XIX asr o‘rtalaridagi Turkiston ijtimoiy hayotining turli qatlamlari, mahalliy boshqaruv, oilaviy munosabatlar, savdo-sotiq, urf-odat va axloqiy qarashlar badiiy makon yaratadi. Tadqiqotlarda roman tarixiy voqelik, milliy qadriyatlar, ma’naviy muhit va milliy tafakkur bilan bog‘liq holda tahlil qilingan [4; 5].

Roman milliy o‘zlikni avvalo tarixiy xotira orqali ifodalaydi. “O‘tkan kunlar” nomining o‘ziyoq o‘tmishga murojaatni anglatadi. Biroq bu murojaat nostaljik tasvir bilan cheklanmaydi. Qodiriy o‘tmishdagi ijtimoiy tartib va insoniy munosabatlarni ko‘rsatish orqali jamiyat taraqqiyotiga to‘sqinlik qiluvchi ichki ziddiyatlarni ham ochib beradi. Demak, milliy o‘zlik bu yerda faqat “o‘tmish bilan faxrlanish” emas, balki o‘tmishni tanqidiy anglash qobiliyatidir.

Roman qahramonlari tizimida Otabek obrazi mazkur konsepsiyaning muhim tashuvchilaridan biridir. Uning savdo, jamiyat, boshqaruv va insoniy munosabatlar haqidagi qarashlari an’anaviy muhit bilan yangicha tafakkur o‘rtasidagi ziddiyatni ko‘rsatadi. Otabekning dunyoqarashi orqali milliy jamiyatning ichki imkoniyatlari va muammolari bir vaqtda namoyon bo‘ladi. Shu sababli qahramonning shaxsiy taqdiri umumiy ijtimoiy-madaniy muhitdan ajralgan holda talqin qilinmasligi kerak.

Kumush obrazi ham milliy o‘zlikning madaniy qatlamini ifodalashda muhimdir. Uning nutqi, oilaviy munosabatlardagi xatti-harakati, odob va axloqiy qarashlari orqali davrga xos ayol obrazining badiiy modeli yaratiladi. Biroq Kumushni faqat “an’anaviy ayol” timsoli sifatida talqin qilish torlik qiladi. Uning individual his-tuyg‘ulari, tanlovlari va fojiaviy taqdiri shaxsiy o‘zlik bilan ijtimoiy-madaniy me’yorlar o‘rtasidagi murakkab munosabatni ko‘rsatadi.

Romandagi milliy o‘zlikning yana bir muhim belgisi — til. Qodiriy tarixiy va etnografik leksika, xalqona iboralar, dialoglar va muayyan ijtimoiy-madaniy muhitga xos nutq shakllari orqali davrning “til makoni”ni yaratadi. Tadqiqotlarda “O‘tkan kunlar”dagi tarixiy-milliy leksikaning, xalq

iboralari va madaniy birliklarning asar atmosferasini yaratishdagi funksiyasi alohida qayd etilgan [5]. Demak, til romanda faqat aloqa vositasi emas, balki milliy tajribani saqlovchi va uzatuvchi badiiy mexanizm vazifasini bajaradi.

3. “Henry V” dramasida ingliz milliy o‘zligining badiiy konstruksiyasi

Shakespeare’ning “Henry V” dramasi 1599-yilda sahnalashtirilgan tarixiy drama bo‘lib, unda Angliya va Fransiya o‘rtasidagi urush, qirol Henryning siyosiy faoliyati va Agincourt jangi atrofidagi voqealar badiiy markazga chiqariladi. Asarda “England”, “English” va “Englishman” kabi birliklarning takroriy qo‘llanishi ingliz mansubligini matnning markaziy semantik qatlamlaridan biriga aylantiradi [6]. Shu bilan birga, zamonaviy tadqiqotlar asarni oddiy va bir ma’noli millatchilik matni sifatida emas, balki milliy birlikning ichki ziddiyatlarini ham ko‘rsatuvchi murakkab badiiy tuzilma sifatida talqin qiladi [7].

“Henry V”dagi milliy o‘zlikning eng kuchli mexanizmlaridan biri — jamoaviy nutq. Henryning askarlarga murojaatlarida “we” olmoshining faol ishlatilishi hukmdor va askar o‘rtasidagi masofani vaqtincha qisqartirib, ularni yagona jamoa sifatida tasavvur qilishga xizmat qiladi. Shu tariqa siyosiy nutq milliy birlikni shunchaki e’lon qilmaydi, balki uni til orqali “ijro etadi”. Tadqiqotlarda Shakespeare tilning o‘zi va uning stilistik imkoniyatlarini milliy identitetning dramatik ifodasida muhim vosita sifatida ishlatgani ko‘rsatiladi [6].

Dramadagi “St Crispin’s Day” nutqi jamoaviy xotira yaratishning yorqin namunasidir. Jangda qatnashayotgan oz sonli guruh kelajakda umumiy xotira orqali bir-biriga bog‘lanadigan “band of brothers” sifatida tasavvur qilinadi. Bu yerda milliy o‘zlik ikki vaqt nuqtasini birlashtiradi: hozirgi jang tajribasi va kelajakda eslanadigan tarixiy voqea. Shunday qilib, millat nafaqat birgalikda yashayotgan odamlar, balki bir xil xotirani kelajakda baham ko‘radigan avlodlar hamjamiyati sifatida tasvirlanadi.

Biroq asarda inglizlik bir jinsli va mutlaq kategoriya emas. Fluellen, Jamy va Macmorris obrazlari uelslik, shotland va irland mansubliklarini sahnaga olib kiradi. Tadqiqotchilar aynan shu obrazlar orqali asardagi milliy identitetning ko‘p qatlamli tabiati ochilishini qayd etadilar [7]. Macmorrisning “What ish my nation?” savoli “millat” tushunchasining oddiy va aniq chegaralarga ega emasligini dramatik tarzda ko‘rsatadi. Demak,

“Henry V”da milliy birlik bir vaqtning o‘zida yaratiladi va muammolashtiriladi.

Shakespeare til orqali ham milliy farqlanishni kuchaytiradi. Turli qahramonlarning talaffuzi, leksik xususiyatlari va nutq uslubi ularning hududiy-madaniy mansubligini belgilaydi. Shu jihatdan til milliy o‘zlikning belgisi bo‘lish bilan birga, ichki xilma-xillikni ko‘rsatuvchi vositaga ham aylanadi.

4. Ikki asarda milliy o‘zlikning qiyosiy modeli

“O‘tkan kunlar” va “Henry V” janr, tarixiy davr va madaniy muhit jihatidan bir-biridan sezilarli darajada farq qiladi. Shunga qaramay, ularni qiyoslash milliy o‘zlikning adabiyotda qanday mexanizmlar orqali yaratilishini aniqlash imkonini beradi.

Birinchidan, har ikki asarda tarixiy xotira markaziy o‘rin tutadi. Qodiriy o‘tmishga qaytish orqali o‘zbek jamiyatining tarixiy tajribasini badiiy xotiraga aylantiradi. Shakespeare esa tarixiy urush va qirollik voqealarini umumiy ingliz xotirasining tarkibiy qismiga aylantiradi. Farq shundaki, Qodiriyda tarixiy xotira ko‘proq o‘z-o‘zini tanqid qilish va jamiyatdagi ichki muammolarni anglashga xizmat qilsa, Shakespeare’da tarixiy xotira jamoaviy birlikni kuchaytiruvchi dramatik resurs sifatida ko‘proq namoyon bo‘ladi.

Ikkinchidan, tilning funksiyasi ikki asarda ham juda muhim. Qodiriy milliy-madaniy birliklar, xalqona nutq va tarixiy leksika orqali o‘zbek hayotining o‘ziga xosligini yaratadi. Shakespeare esa jamoaviy murojaatlar, “English” bilan bog‘liq birliklar va turli hududiy nutq shakllari orqali milliy va submilliy mansubliklarni bir vaqtning o‘zida namoyon qiladi. Demak, ikki asarda ham til milliy o‘zlikning “belgisi” bo‘lishdan tashqari, uni badiiy ravishda ishlab chiqaruvchi vosita hisoblanadi.

Uchinchidan, “o‘z” va “boshqa” oppozitsiyasi turlicha shakllanadi. “Henry V”da fransuzlar bilan qarama-qarshilik ingliz jamoasining o‘zligini keskinlashtiradi. Shu bilan birga, asarning o‘z ichida uelslik, shotland va irland qahramonlarning mavjudligi “inglizlik”ning ichki chegaralarini ham savol ostiga qo‘yadi. “O‘tkan kunlar”da esa asosiy ziddiyatni faqat tashqi “boshqa” orqali izohlash to‘g‘ri emas. Roman ko‘proq jamiyatning ichki qarama-qarshiliklarini — eskilik va yangilik, shaxsiy manfaat va umumiy manfaat, an’ana va islohot, ma’rifat va jaholat o‘rtasidagi ziddiyatlarni

ochadi. Shu sababli Qodiriyda milliy o‘zlikni anglashning muhim sharti o‘z jamiyatining ichki muammolarini ko‘ra bilishdir.

To‘rtinchidan, shaxs va jamoa munosabati har ikki asarda ham muhim. Otabekning shaxsiy qarashlari jamiyatning mavjud me’yorlari bilan to‘qnashadi. Henry esa aksincha, qirol sifatida jamoani o‘z nutqi va siyosiy qarorlari orqali birlashtiruvchi markazga aylanadi. Biroq ikkala holatda ham shaxsiy taqdir jamoaviy muhitdan tashqarida mavjud emas. Shaxsning “kimligi” uning qaysi madaniy va tarixiy jamoaga mansubligi bilan chambarchas bog‘langan.

5. Milliy o‘zlikning statik emas, dinamik hodisa sifatidagi talqini

Qiyosiy tahlilning eng muhim natijalaridan biri shundan iboratki, milliy o‘zlikni faqat urf-odatlar yoki milliy ramzlar yig‘indisi sifatida talqin qilish yetarli emas. U doimiy ravishda qayta ishlab chiqiladigan ma’naviy-madaniy jarayondir. Hallning identitetni “jarayon” sifatida tushuntiruvchi qarashi [3] aynan shu nuqtada metodologik ahamiyat kasb etadi.

“O‘tkan kunlar”da milliy o‘zlik o‘tmishni ideallashtirish emas, balki o‘tmishdan saboq olish orqali yangi ijtimoiy ongga ehtiyojni anglash bilan bog‘lanadi. Asar qahramonlari va voqealari orqali jamiyatning qanday bo‘lishi kerakligi haqidagi savollar qo‘yiladi. Bu esa milliy o‘zlikni faqat “biz kimmiz?” degan savol bilan cheklamay, “qanday jamiyat bo‘lishimiz kerak?” degan savol bilan bog‘laydi.

“Henry V”da esa milliy o‘zlik nutq, tarixiy xotira va jamoaviy harakat orqali shakllanadi. Ammo asardagi ko‘p ovozlilik inglizlik tushunchasining ichki jihatdan murakkab ekanini ko‘rsatadi. Demak, milliy o‘zlik yagona va o‘zgarmas formula emas; u turli guruhlar, hududlar, tarixiy tajribalar va siyosiy manfaatlar o‘rtasidagi munosabatlar orqali shakllanadi.

NATIJA VA MUHOKAMA

Qiyosiy tahlil asosida milliy o‘zlikning badiiy ifodasini quyidagi model orqali umumlashtirish mumkin:

1. Tarixiy xotira — o‘tmishning tanlanishi, badiiy qayta qurilishi va jamoaviy xotiraga aylantirilishi.

2. Til — milliy tajribani saqlovchi, uzatuvchi va “biz” tasavvurini kuchaytiruvchi vosita.

3. Madaniy qadriyatlar — urf-odat, axloq, oilaviy munosabat va ijtimoiy me’yorlar orqali o‘zlikni belgilash.

4. “Biz–boshqa” munosabati — tashqi yoki ichki farqlar orqali jamoaviy mansublik chegaralarini belgilash.

5. Shaxs–jamoa munosabati — individual o‘zlikning kollektiv o‘zlik bilan kesishish nuqtasi.

6. Xotira va kelajak — milliy o‘zlikni faqat o‘tmishni eslash emas, balki kelajak haqidagi tasavvur bilan bog‘lash.

Mazkur model ikki asar misolida turlicha mazmun bilan to‘ladi. “O‘tkan kunlar”da milliy o‘zlikning markazida tarixiy-madaniy xotira, ijtimoiy tanqid, ma’rifat va milliy hayotning ichki dinamikasi turadi. “Henry V”da esa jamoaviy nutq, siyosiy birlik, tarixiy g‘alaba xotirasi va inglizlik tushunchasi asosiy badiiy mexanizmlarni tashkil etadi. Shu bilan birga, har ikki matnda milliy o‘zlik mutlaq bir xillikni anglatmaydi: u ichki farqlarni ham o‘z ichiga oladi.

Bu natija milliy o‘zlikni faqat etnik yoki siyosiy mansublik doirasida emas, balki badiiy reprezentatsiya nuqtayi nazaridan o‘rganish zarurligini ko‘rsatadi. Adabiyot milliy identitetni “aks ettiruvchi ko‘zgu” bo‘lish bilan cheklanmaydi; u identitet haqidagi tasavvurlarni shakllantiruvchi faol madaniy mexanizmdir.

XULOSA

O‘zbek va ingliz adabiyotlaridagi milliy o‘zlik konsepsiyasini “O‘tkan kunlar” va “Henry V” asarlari misolida qiyosiy o‘rganish bir qator muhim xulosalarga olib keladi. Birinchidan, milliy o‘zlik badiiy matnda tarixiy xotira, til, madaniy qadriyatlar, jamoaviy mansublik va “o‘z–boshqa” munosabati orqali namoyon bo‘ladi. Ikkinchidan, har ikki asarda milliy o‘zlik tayyor va o‘zgarmas hodisa emas, balki tarixiy va madaniy tajriba asosida shakllanadigan jarayon sifatida tasvirlanadi. Uchinchidan, Qodiriy milliy o‘zlikni tarixiy xotira va jamiyatning ichki muammolarini anglash bilan bog‘lasa, Shakespeare uni jamoaviy nutq, siyosiy birlik va umumiy tarixiy tasavvur orqali konstruksiya qiladi. To‘rtinchidan, til ikki adabiy matnda ham milliy identitetni ifodalashdan tashqari, uni yaratish va mustahkamlashning badiiy vositasi sifatida namoyon bo‘ladi.

Shunday qilib, milliy o‘zlik konsepsiyasini qiyosiy adabiyotshunoslik doirasida o‘rganish turli milliy adabiyotlar o‘rtasidagi farqlarni aniqlash bilan birga, ularni bog‘lab turuvchi umumiy badiiy mexanizmlarni ham ochib beradi. “O‘tkan kunlar” va “Henry V” misolida tarixiy xotira, til va jamoaviy mansublik milliy o‘zlikni badiiy qurishning asosiy kategoriyalari

sifatida namoyon bo‘ladi. Shu nuqtayi nazardan, mazkur asarlar milliy o‘zlikning faqat tarixiy yoki siyosiy emas, balki estetik va kommunikativ hodisa ekanini ko‘rsatadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Anderson B. Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism. — London: Verso, 1983.

2. Smith A. D. Myths and Memories of the Nation. — Oxford: Oxford University Press, 1999.

3. Hall S. Cultural Identity and Diaspora // Identity: Community, Culture, Difference / ed. J. Rutherford. — London: Lawrence & Wishart, 1990. — P. 222–237.

4. Qodiriy A. O‘tkan kunlar. — Toshkent: Sharq, 2004.

5. Soatova N. I. National Literary Tradition in Uzbek Novel Writing (On the Example of Abdulla Qodiriy’s Novel “O‘tkan Kunlar” / “Days Gone By”) // European International Journal of Philological Sciences. — 2025. — Vol. 5, Issue 5. — P. 32–36.

6. Seargeant P. Ideologies of English in Shakespeare’s Henry V // Language and Literature. — 2009. — Vol. 18, No. 1. — P. 86–100.

7. Culpeper J., Findlay A. National identities in the context of Shakespeare’s Henry V: Exploring contemporary understandings through collocations // Language and Literature. — 2020. — Vol. 29, No. 3. — P. 203–222.

8. Hunt C. C. T. The Origins of National Identity in Shakespeare’s Henry V // Perspectives on Political Science. — 2007. — Vol. 36, No. 3. — P. 133–140.